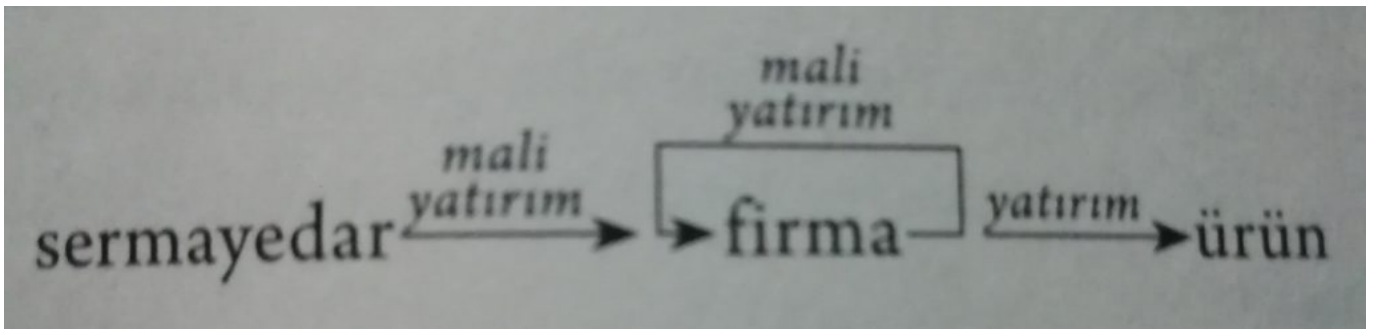

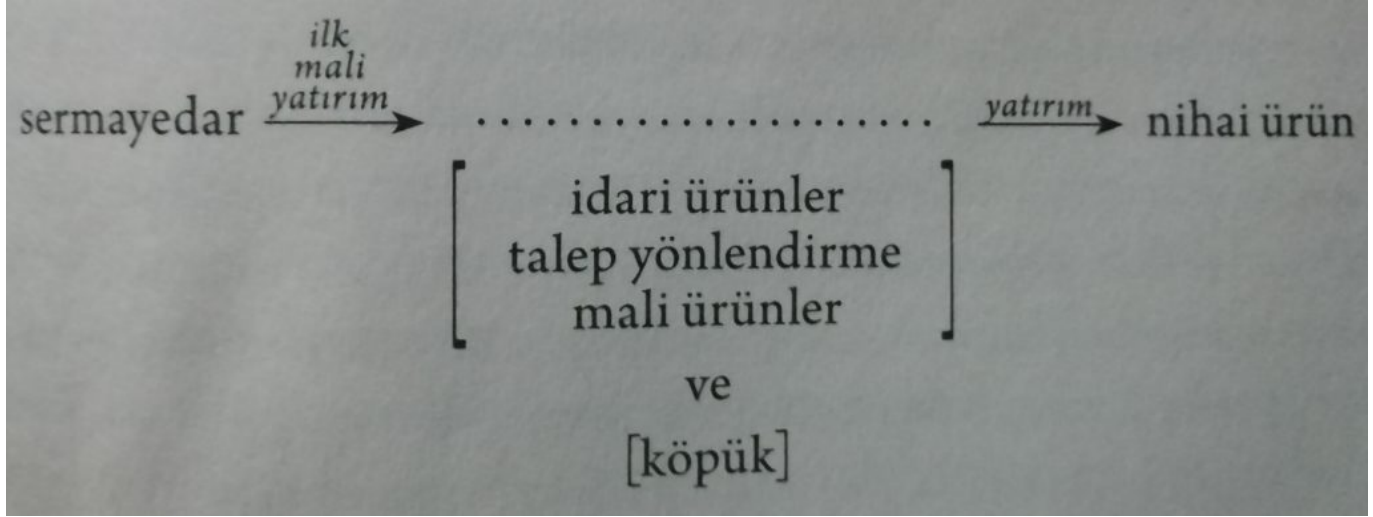
Yalnızca kağıtlarda adının geçmesiyle elle tutulur olan firma kağıtlar olarak sermayeleşir. Firmayı sermaye kılan kağıtlar hisse senetleridir. Firmanın oluşan temettüsü her dönem hisselerine payları oranında dağıtılacaktır. Tüm hisselerin toplam değeri, yani firmanın sermaye olarak değeri, z simgesiyle gösterilen dönemdeki temettü R_z simgesiyle gösterilirse, $S = \sum_{z=1}^{\infty} (1+k)^{-z} R_z$ formülüyle hesaplanabilir. Bu genel olarak sermayeleştirme formülüne uymakla birlikte, ne sabit sermaye, ne de değişken sermayeye benzemektedir. Üretim ister döngüsel şemasında olduğu üzere doğal, ister doğrusal şemasında olduğu üzere ahlakî olarak yansısın, bu tür bir sermaye üretimle tam olarak örtüşmez. Ortaya kısmen bitimsiz bir döngüsüne dönüşebilecek döngüsel ve doğrusal şemaların bireşimi olan bir şema çıkar:

Bu şemada «firma»nın yerine bazen (özneleşmekte oldukça utangaç ya da ürkek davranıyormuş intibainı bırakacak tarzda) «proje», «konsorsiyum», «kampanya» geçirildiği olur. Bu finansal yatırımların artışı doğal olarak yalnızca kağıt ve mürekkep yapımıyla sınırlıdır. Aynı doğal boyutlarda (yani aynı büyüklükte kağıtta, aynı miktarda mürekkep kullanılarak) hep daha değerli kağıtlar basılabileceğinden, bu sınır da çok bağlayıcı bir sınır değildir. Sermayedarla ürün arasındaki bağıntının kendi üzerine katlandıkça katlanan, kendi kendisiyle karışıkça karışan finansal yatırımlarla dolayımlanması bu bağıntıyı karmaşıktırıp, zayıflatır. Bir yandan bu karmaşayla akışların kalıcılığını sağlamakta doğrudan zorlama ve ahlaka dayanma yetersizleşirken, diğer yandan karmaşada sermayenin değerlendirilmesinin ürüne dayanmasından sapmalar olanaklılaşır.

Sermayedar üreticilere finansal yatırımlar yapar, üreticiler arasındaki kısa ya da uzun bir finansal yatırımlar zincirinden sonra bir üretici elindeki üretici olmayan tüketicilerin, yani

sermayedar ya da çalışanların, satın aldığı nihaî ürünün üretimine yatırır.

Sermayedarın ilk yatırımı ile nihaî ürünün yapımının arasında nihaî ürünün yapımına hiç bir maddî katkı sağlamayan, ancak ürünleşen süreçler girer. Nihaî ürünün yapımında çalışanlar şimdi ne yapıyorlarsa onu yapmasını sağlayacak bir ahlak yaygın olsaydı, yönetim ve saire için hiç bir çaba ya da doğal kaynak harcanması gerekmiyecekti. Bir ad olarak var olmak için, üreticileri ayakta tutmaya eğilimli körleşmiş çalışanlar olarak burjuvalar fuzuliliklerini görülmez kılmak için, diğer kendilerinden kaçıp sığınacakları zihinsel son savunma mevzii, son bahane üreticilerin çekingen bir ifadeyle bu tür bir ahlakın ikamesi, açık açık söylenecek olursa bu tür bir ahlakın bizzat kendisi olarak yararlılığıdır. Finansal sermayenin işleyişiyle üretim salt yapım olarak görülemez duruma gelir: Üretim, artık, bir yandan, üretim araçlarının bakımı/yönetimi olarak çalışma, çalışmanın yönetimi/bakımı olarak üretim birimi, üretim birimlerinin yönetimi olarak firma, firmaların yönetimi olarak başka firmalar olarak katmalaşan bakım/yönetim katmanların ve bunlarla örgülenmiş finansal aletlerin yönetimi olarak finansal aracılığın, diğer yandan fiili köleliğin beylik olarak algılanması için zihnen oluşacak beyliklerin oluşumu süreçleri olarak eğitimi, eğlencesi, dinlencesi, yardımlaşması, dayanışması ve benzerleriyle «toplumsal yaşam» denilenin sürekli canlandırılması oluvermiştir.

Üretim nihaî ürünle bağı zayıf, hatta yer yer kopmuş şey, ilişki ve etkinliklerin karmaşası

olarak belirir. Bu durumda, üretim karmaşasının entegral parçaları olmalarına karşın üretimle doğrudan bağlantısı olmayan «insanî»likler olarak sunulan/benimsenen şey, ilişki ve etkinlikler de ortaya çıkar. Neredeyse salt köpük olan finansal aletler olarak kıymetli sanat eserleri, heykeller, resimler ve benzerleri dolaylı, mutlak olarak «güzellik» ile amaçlandırılırken, tiyatro, sinema ve benzerleri «eğlendirme», «düşündürme», «duygulandırma» ile, bilimsel eser zamanın ve mekanın dışında eskimez, çürümez, eksilmez olarak duran epistemelere ulaşım olarak «doğruluk» ya da «gerçeklik» ile amaçlandırılabilirler. Sanki bunlar başka türlü çalışmayacak olanı çalıştıracak, başka türlü satın almayacak olanı satın alacak kılan ahlakın oluşmasında kullanılan araçlar değilmiş gibi kendi başına «değerlendirilirler».

Türkali Mah., Beşiktaş, Kasım 2004